

Instanța de fond: E. Buzu
Instanța de apel: N. Vascan, Vl. Clima, E. Fistican

DECIZIE

21 februarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței,
Judecători

Valeriu Doagă,
Tamara Chișca-Doneva, Ion Druță,
Dumitru Visternicean, Svetlana Filincova

examinând recursul declarat de către Ursu Lidia,
în cadrul cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Ursu Lidia către Tomescu Vasile, Silacov Viorica cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra ½ cotă-parte din bunul imobil, partajul bunului imobil, recunoașterea nulă a contractului de vânzare-cumpărare, încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2017, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Ursu Lidia și menținută hotărârea Judecătoriei Orhei din 10 februarie 2016,

c o n s t a t ă :

La data de 01 februarie 2011, Ursu Lidia a înaintat o cerere de chemare în judecată, concretizată ulterior, către Tomescu Vasile, privind recunoașterea proprietății comune în devălmășie, determinarea cotei-părți, aprecierea modului de folosință, înlăturarea piedicilor în folosirea spațiului locativ, anularea contractului de vânzare-cumpărare, încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că a locuit cu pârâtul Tomescu Vasile 20 de ani, însă căsătoria lor nu a fost înregistrată. Cu toate acestea, au făcut nuntă și s-au cununat în biserică.

A indicat reclamanta că, pe parcursul vieții în comun au construit o casă de locuit în or. Orhei și au agonisit și altă avere comună, printre care și mobilă. Casa de locuit a fost construită din veniturile lor comune, de pe banii câștigați la nuntă și salariul pe care îl primeau.

Reclamanta a participat de rând cu pârâtul la toate lucrările de construcție a casei, începând cu piatra din temelie, până la lucrările de finisare. La începutul vieții în comun, lucrurile mergeau bine, însă pe parcurs relațiile cu pârâtul s-au înrăutățit considerabil.

Pârâtul făcea abuz de alcool și se purta grosolan cu reclamanta din ce cauză, din luna septembrie 2010, a fost nevoită să părăsească casa comună, în urma cărui fapt pârâtul a schimbat lacătul de la ușile de intrare și nu-i mai permite să între în gospodărie.

La solicitarea reclamantei de a partaja benevol averea comună, pârâtul a refuzat, astfel Ursu Lidia a înaintat acțiunea privind recunoașterea proprietății comune în devălmășie, determinarea cotei-părți, aprecierea modului de folosință, înlăturarea piedicilor în folosirea spațiului locativ, anularea contractului de vânzare-cumpărare și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Orhei din 29 mai 2013, acțiunea înaintată de Ursu Lidia a fost admisă integral precum a fost formulată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 decembrie 2013, a fost casată hotărârea Judecătoriei Orhei din 29 mai 2013, cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță.

Astfel, la data de 09 iunie 2014, Ursu Lidia a depus o cerere de concretizare a pretențiilor împotriva lui Tomescu Vasile și Silacov Viorica, în motivarea căreia a indicat faptul că deși reclamanta deține cotă-parte din bunul imobil sus-indicat, pârâtul Tomescu Vasile, prin contractul de vânzare-cumpărare din 09 august 2011, a înstrăinat întregul bun pârâtei Silacov Viorica, inclusiv și cota-parte a reclamantei, în așa mod prin acest act juridic i-a fost încălcat dreptul ei de preemțiune, prevăzut expres de lege.

Reclamanta a insistat asupra faptului că, contractul de vânzare-cumpărare din 09 august 2011 este nul, deoarece pârâtul Tomescu Vasile, a indus în eroare notarul, fără a-1 informa despre existența prezentului litigiu. Mai mult decât atât, pârâtul i-a vândut bunul imobil Silacov Vioricăi, care de altfel este nepoata acestuia.

Respectiv, reclamanta a solicitat constatarea faptului că, această casă de locuit cu construcțiile accesorii din or. XXXX, str. XXXX, 2/3, amplasată pe sectorul de teren cu suprafața de 0,0592 ha, este un bun imobil, dobândit de reclamantă și pârât în timpul relației de concubinaj, în baza unui acord comun la construcția lui și este proprietatea lor comună pe cote-părți; recunoașterea după reclamantă a dreptului la ½ cotă-parte din imobilul sus indicat; partajarea imobilului situat în or. Orhei, repartizându-i reclamantei în natură partea 2, stabilită conform raportului de expertiză nr. 141 din 29.01.2013, iar partea 1 de atribuit în natură lui Tomescu Vasile; recunoașterea nulă a contractului de vânzare-cumpărare încheiat dintre Tomescu Vasile și Silacov Viorica, autentificat de notarul Iulia Lencuță la 09 august 2011, a casei de locuit situată în or. XXXX, str. XXXX, 2/3.

Prin hotărârea Judecătoriei Orhei din 10 februarie 2016, cererea de chemare în judecată înaintată de către Ursu Lidia a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2017, a fost respinsă

cererea de apel depusă de Ursu Lidia și menținută hotărârea Judecătoria Orhei din 10 februarie 2016.

La data de 07 noiembrie 2017, Ursu Lidia a depus cerere de recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2017, solicitând casarea acesteia și a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În susținerea recursului declarat, a invocat că instanțele inferioare la adoptarea soluției au interpretat eronat normele de drept material.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) al Codului de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 31 ianuarie 2017 a considerat recursul Ursu Lidiei admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 05 aprilie 2017, comunicată Ursu Lidiei prin intermediul avocatului Vasile Stavilă la data de 01 noiembrie 2017 (vol. II, f.d. 44), iar cererea de recurs a fost declarată la 07 noiembrie 2017, fapt ce atestă că recurenta s-a conformat normelor procedurale legale și a declarat în termen recursul.

În conformitate cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În corespundere cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat Ursu Lidia, întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

Verificând legalitatea deciziei atacate, prin prisma argumentelor invocate în cererea de recurs, Colegiul constată că instanța de apel, la examinarea cauzei, a încălcat normele de drept material, și anume, a interpretat în mod eronat legea, nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Pe parcursul examinării cauzei s-a constatat că, Tomescu Vasile a locuit cu Ursu Lidia pe parcursul a 20 de ani, au făcut cununie religioasă și au sărbătorit această ceremonie civilă, însă nu au recurs la procedura legală de înregistrare a căsătoriei la oficiul stării civile.

În perioada anilor 1990-2010, Ursu Lidia și Tomescu Vasile au ajuns la un acord de a construi o casă de locuit pe terenul de pământ ce-i aparține lui Tomescu Vasile. După cum reiese din declarațiile părților și participanților la

proces, la construirea casei care a durat câțiva ani au participat atât Ursu Lidia și Tomescu Vasile, cât și rudele acestora, vecinii.

Din anul 2010, Ursu Lidia din cauza conflictelor cu Tomescu Vasile s-a mutat cu traiul, solicitând ultimului partajarea casei de locuit și construcțiilor accesorii amplasate în or. XXXX str-la. XXXX 2/3, refuzul acestuia ducând la adresarea recurente-reclamante în instanța de judecată.

Așadar, din speța dedusă justiției, precum și din revendicările supuse examinării, se atestă că Ursu Lidia solicită partajarea bunului imobil specificat, în modul expus supra în temeiul contractului de societate civilă apărut în urma relațiilor de concubinaj între recurentă și intimatul Tomescu Vasile.

Instanțele ierarhic inferioare, investite cu examinarea fondului cauzei, au respins acțiunea Ursu Lidiei, motivându-și soluțiile în special pe faptul că, în perioada când părțile au convenit de a locui împreună și de a construi o casă de locuit, contractul de societate civilă nu era prevăzut de lege, acesta fiind reglementat abia din anul 2002.

Colegiul lărgit consideră această concluzie ca fiind una neîntemeiată și ca urmare nu o va reține, or potrivit prevederilor art. 453 al Codului civil (în redacția anului 1964), în baza contractului de activitate comună părțile se obligă să acționeze împreună pentru atingerea unui scop economic comun, cum ar fi: construcția și exploatarea unei întreprinderi sau instituții intercolhoznice ori de stat-colhoznice (care nu trece în administrarea operativă a unei organizații – persoană juridică), construirea de instalații și sisteme ale gospodăriei apelor, construirea de drumuri, instalații sportive, școli, case de naștere, **clădiri de locuit** ș.a. Cetățenii pot încheia contracte de activitate comună, dar numai în scopul satisfacerii necesităților personale curente.

La fel, în corespundere cu prevederile art. 455 al aceleiași legi, pentru atingerea scopului, arătat în articolul 453 din prezentul Cod, participanții la un contract de activitate comună își aduc aportul, **vărsând fiecare o sumă de bani ori alte bunuri, sau prestând o anumită muncă**. Aportul în bani sau alt aport patrimonial al participanților la contract, precum și bunurile, create sau dobândite ca urmare a activității comune, constituie proprietatea lor comună.

În atare situație, relațiile juridice între părți, în perioada anilor 1990-2010, au fost reglementate atât de ”legea veche”, cât și de ”legea nouă”, or activitatea lor comună nu s-a limitat la construcția casei de locuit, fiind construite pe parcurs și construcții accesorii (gard, fântână ș.a.), efectuate lucrări permanente de întreținere, reparație a casei.

Instanțele de judecată, având sarcina legală de a soluționa cauza în temeiul legilor aplicabile speței, de a determina circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, nu au respectat aceste prevederi și nu au stabilit raportul juridic existent între părți în perioada de referință.

Ca urmare, argumentele instanței de fond preluate și însușite de către instanța de apel cu privire la faptul că, proprietatea pe cote-părți este caracteristică concubinajului în cazul dobândirii bunurilor în comun, în caz contrar concubinii se prezumă a fi deținători unici a bunurilor dobândite, fapt ce în opinia instanțelor nu s-a probat în cauză, sunt apreciate de către Colegiul lărgit ca fiind apărute în urma neaplicării legii care urma a fi aplicată.

Sub acest aspect, instanța de recurs este în imposibilitate de a corecta eroarea judiciară, fiind necesară examinarea repetată a circumstanțelor stabilite, declarațiilor martorilor, explicațiilor participanților la proces, probatoriului (înscrisuri, raport de expertiză, probe materiale, etc.) din punctul de vedere a cadrului legal aplicabil speței.

În ceea ce ține poziția instanței de apel cu privire la imposibilitatea stabilirii faptului de concubinaj în situația în care acesta nu corespunde cerințelor Legii privind actele de stare civilă, Colegiul lărgit reține că, obiectul litigiului nu constituie constatarea faptului cu valoare juridică, urmărindu-se scopul înregistrării oficiale a căsătoriei consensuale, ci recunoașterea și partajarea proprietății comune pe cote-părți fundamentată pe relațiile reciproce a lui Tomescu Vasile și Ursu Lidiei.

În corespundere cu prevederile art. 5 alin. (4) al Codului civil, instanța de judecată nu este în drept să refuze înfăptuirea justiției în cauzele civile pe motivul că norma juridică lipsește sau că este neclară.

Iar, conform art. 5 alin. (2) al Codului de procedură civilă, nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Din interpretarea corectă a normelor legale citate supra reiese că, instanța de judecată nu este în drept să respingă pretențiile reclamantului doar pentru motivul că nu există o lege care să reglementeze cazul concret, sau că legea nu este clară, sau că legea este pasibilă de mai multe interpretări. În caz contrar instanța poate fi urmărită pentru denegare de justiție.

Totodată este de menționat că, instanța de judecată este împuternicită să determine și să aplice legea relevantă speței, astfel argumentarea instanțelor inferioare precum că netemeinicia acțiunii este imputabilă Ursu Lidiei, care a invocat unele prevederi legale ce în opinia instanțelor nu sunt aplicabile, este una eronată și în contradicție cu principiile procesului civil.

Ce ține de pretenția recurentei Ursu Lidia cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare încheiat între Tomescu Vasile și Silacov Viorica, Colegiul lărgit atestă că aceasta este subsecventă pretenției cu privire la partajarea bunurilor proprietate comună pe cote-părți și urmează a fi reexaminată sub aspectul celor menționate supra.

Din materialele dosarului rezultă cu certitudine că, dreptul de proprietate a lui

Tomescu Vasile asupra casei de locuit în litigiu, a fost înregistrat la data de 17 februarie 2011 (vol. I, f.d. 16), adică după adresarea Ursu Lidiei cu acțiunea în instanță, circumstanță cărei la rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să-i dea o valență în raport cu cele constatate.

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2017, iar reținând că erorile admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La judecarea cauzei, instanța urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită un act judecătoresc întemeiat și legal, reieșind din toate circumstanțele reale și esențiale ale cauzei.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ursu Lidia.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ursu Lidia către Tomescu Vasile, Silacov Viorica cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra ½ cotă-parte din bunul imobil, partajul bunului imobil, recunoașterea nulă a contractului de vânzare-cumpărare, încasarea cheltuielilor de judecată și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Valeriu Doagă,

Judecători

Tamara Chișca-Doneva,

Ion Druță,

Dumitru Visternicean,

Svetlana Filincova

Copia corespunde originalului

Judecător

Svetlana Filincova